

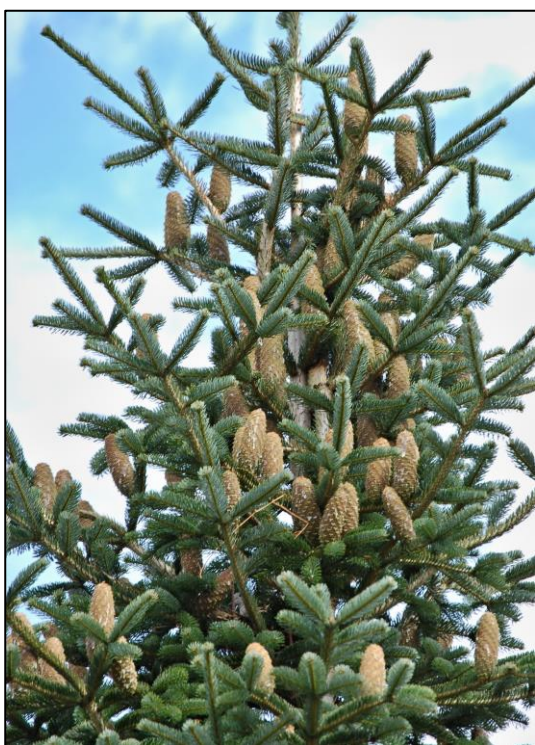

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i.

TISKOVÁ ZPRÁVA

Jedle vznešená – vzácný druh v lesích České republiky

Strnady – 9. 11. 2016 – Jedle vznešená (latinský název *Abies procera* Rehd.) nedělá svému jménu žádnou ostudu. Její majestátní koruna zdobí nejen park, zahradu nebo rekreační les. V České republice není tato introdukovaná dřevina původem z Pacifického severozápadu USA zatím moc rozšířená. Výzkum jedle vznešené přinesl díky pokusným plochám, založeným v 80. letech 20. století, cenné poznatky o přednostech a úskalí pěstování tohoto krásného jehličnanu ve středoevropských podmínkách.

Důvodem výzkumu je získání poznatků, zda může jedle vznešená doplnit v našich lesích jedli bělokorou, respektive nahradit její mimořádné stabilizační, biologické a produkční vlastnosti.

Před rokem 1980 se jedle vznešená v lesích ČR nacházela jen ojediněle (Křtiny, oblast Slavkovského lesa). Své využití našla zejména v zámeckých parcích či botanických zahradách (např. Konopiště, Moravský Beroun, Průhonice).

V roce 1979 se Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti zapojil do mezinárodního provenienčního pokusu IUFRO (International Union of Forest Research Organisations) výsevem šesti identifikovaných proveniencí jedle vznešené. Tyto provenience byly doplněny třemi proveniencemi jedle obrovské a jedné proveniencí jedle bělokoré.

Výsadba ploch se uskutečnila v roce 1984 a v roce 1986. V roce 2009 a loni řešitelé hodnotili pokus na třech plochách. Ačkoliv výzkum v rámci ČR začal prakticky nedávno,

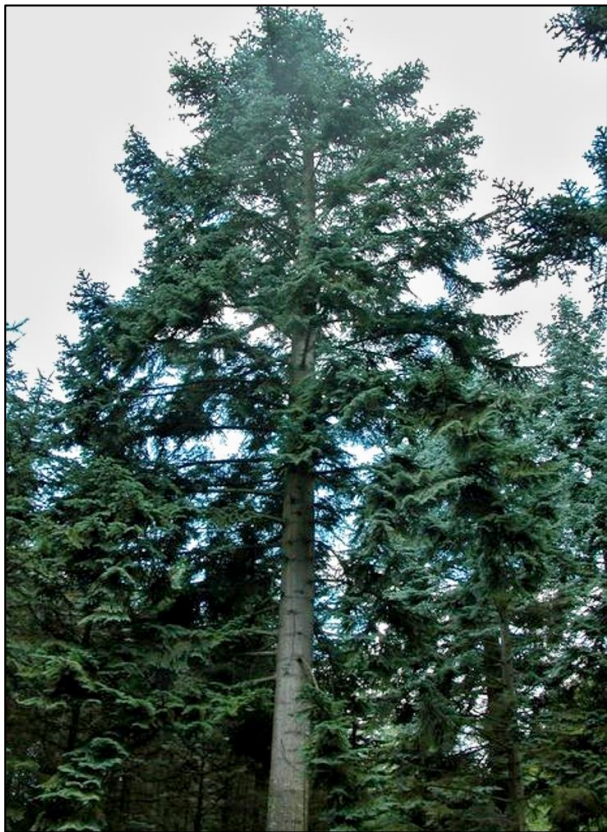
dosavadní poznatky (platné především pro juvenilní věk) potvrzují několik vlastností jedle vznešené:

- pomalý růst ve fázi semenáčků a sazenic
- netypický vývoj kořenového systému proti např. jedli bělokoré
- velkou citlivost na manipulaci se sazenicemi
- pomalý růst do věku 10-12 let
- intenzivní přírůst tloušťkový a výškový ve věku 15 – 25 let.

„Na stanoviště je jedle vznešená nenáročná, ale nevyhovují jí zamokřená stanoviště (gleje atd.). Velmi dobře snáší osluněná stanoviště, ve stínu naopak spíše stagnuje. Nejlepší výsledky má na stanovištích provzdušněných s dostupnou vodou. Mortalitu jsme zaznamenali pouze po výsadbě do stadia kultur, pak jen ojediněle. Na lokalitě Dražičky byl zjištěn menší úhyn způsobený kůrovci, na vlhčích stanovištích je napadána václavkou stejně jako jedle obrovská. Je velmi silně ohrožena spárkatou zvěří, bez kvalitní ochrany je obtížné ji dopěstovat do stadia mlazin“ vyjmenoval poznatky z pokusných ploch František Beran z Útvaru biologie a šlechtění lesních dřevin VÚLHM.

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i.

Výšky přibližně 1,5 metru dosahuje jedle vznešená ve věku 10-12 let, ve 20 letech je výška již kolem šesti metrů, dále je přírůst velmi dynamický – často až o metr za rok, nejvyšší stromy nyní (32 let od výsadeb) mají kolem 18 metrů. Tloušťkový přírůst je pozvolný, ale stále dynamický, nejsilnější jedinci mají nyní výčetní tloušťku až 34 cm. V mládí má silně sbíhavý kmen, později plnodřevný válec.

Jedle vznešená se v Evropě začala vysazovat na začátku 20. století, a to zejména v Německu, Francii, Skotsku nebo Norsku. Komerčně ji pěstují především v Dánsku – na klest a vánoční stromky (mnohem vyšší ekonomické zhodnocení).

Dle shrnutí poznatků z pěstování jedle vznešené v zemích západní Evropy lze konstatovat, že její využití je vhodné v klimaticky chladnějších oblastech, pokud se eliminuje vliv zvěře. Má vyšší výnosy než u smrku (34 a 39 let – vždy 2 porostní skupiny), je výrazně odolnější k imisím.

KLADY

- Kladné biologické a stabilizační vlastnosti
- Dekorativní vzhled = využití v příměstských a rekreačních lesích
- Kvalitativní náhrada (doplňek) vlastností jedle bělokoré
- Progresivní vývoj růstu
- Využití i na větších otevřených plochách
- Možnost utváření různých směsí

ZÁPORY

- Pomalý růst v mládí
- Sazenice citlivé na manipulaci, vyšší ztráty
- Dekorativní vzhled = krádeže
- Nutná ochrana proti zvěři
- Absence starších porostů a tedy možnost posouzení vývoje v době zralosti
- Omezené možnosti dovozu (omezené zdroje)

Informace o souvislém výskytu jedle vznešené:

- ❖ Nejsevernější výskyt: Stevens Pass (Casacade Range); Washington.
- ❖ Nejjižnější výskyt: pohoří Klamath Mountains; severní Kalifornie.

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i.

- ❖ Izolované skupiny: severní část Coast Ranges (Oregon); oblast Willapa Hills (JZ Washington).
- ❖ Uměle rozšířen i na Havaji.
- ❖ Vyskytuje se ve směsi dřevin: jedle líbezná (nejčastěji), jedlovec kanadský; jedlovec Mertensenův (vyšší polohy); douglaska tisolistá – vyšší polohy pobřežních pohoří; borovice pohorská, borovice pokroucená.
- ❖ Velmi ojediněle se vyskytuje v nesmíšených porostech.
- ❖ Věk: dožívá se až 400 let (600 -700 let).
- ❖ Výška: dosahuje až 70 m (národní park Gifford Park 84 m).
- ❖ Výčetní tloušťka: 110-150 cm (232 cm).
- ❖ Koruna: štíhlá až kuželovitá.
- ❖ Nadmořská výška: 900 – 1650 m, ojediněle níže, ale např. v jižním Oregonu až do 2400 m.
- ❖ Průměrné srážky: 1700 – 2600 mm (1-3 m sněhu), ve vegetačním období (IV-IX max. 25%).
- ❖ Průměrná roční teplota: se pohybuje od 4 – 6 °C.
- ❖ Půdní poměry: dodávky vláhy převažují nad kvalitou půdy, silně zamokřelé půdy však nevyhledává.
- ❖ Je výrazně světlomilná.

Více o výzkumu jedle vznešené v České republice: <http://www.vulhm.cz//sites/File/ZLV/fulltext/233.pdf>

Foto: František Beran, Jan Řezáč

Kontakt na řešitele projektu:

Ing. František Beran, e-mail: beran@vulhm.cz, Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i.,
Útvar biologie a šlechtění lesních dřevin, Strnady 136, 252 02 Jíloviště

